

Sjećanje na mladost kazivača iz Konjščine u Hrvatskom zagorju

Hanžek, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:884200>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Marija Hanžek

**Sjećanja na mladost kazivača iz Konjščine u Hrvatskom zagorju
(ZAVRŠNI RAD)**

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Marija Hanžek
Matični broj: 0009083028

Sjećanja na mladost kazivača iz Konjščine u Hrvatskom zagorju

ZAVRŠNI RAD

Prijediplomski studij: Hrvatski jezik i književnost/Povijest
Mentor: prof. dr. sc. Estela Banov

Rijeka, 8. rujna 2023.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova *Sjećanja na mladost kazivača iz Konjščine u Hrvatskom zagorju* izradila samostalno pod mentorstvom prof. dr. sc. Estele Banov.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica

Potpis

Marija Hanžek

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PRIČE I FOLKLOR.....	2
2.1 Priče u svakodnevici.....	2
2.2 Priče i njihovo istraživanje	2
3. PRIČANJA O ŽIVOTU	3
4. ETNOGRAFIJA.....	4
5. TERENSKA ISTRAŽIVANJA.....	5
5.1 Teren.....	5
5.2 Istraživač.....	6
6. NARODNI OBIČAJI I ZANATI.....	6
6.1 Narodni običaji	6
6.2 Zanati.....	7
7. DJEČJE IGRE	8
8. LJUBAV I SVADBENI OBIČAJI.....	9
8.1 Sklapanje braka u hrvatskoj tradiciji	9
8.2 Svadbeni običaji Hrvatskog zagorja.....	10
9. PRAKTIČNI DIO ISTRAŽIVANJA	12
10. OPĆINA KONJŠČINA.....	13
11. O RAZGOVORU S KAZIVAČIMA	14
12. ZAKLJUČAK	17
13. LITERATURA.....	19
14. PRILOG: RAZGOVOR SA STARIJIM KAZIVAČIMA	21
15. SAŽETAK.....	27

1. UVOD

Ovaj se rad temelji na terenskom istraživanju provedenom u studenom 2022. godine u Općini Konjščina. Istraživanje je provedeno u sklopu kolegija Oblici hrvatske usmene književnosti.

U ovom se radu daje pregled teorijskih spoznaja o temama kao što su priče, etnografija, terenska istraživanja, narodni običaji, dječje igre te svadbeni običaji u Hrvatskom zagorju. Prilikom izrade ovog završnog rada korištene su metoda deskripcije i komparacije, a sam je rad podijeljen u dva dijela. Metoda deskripcije označava opis pojava koje su predmet istraživanja. Ovdje se opisuju priče i folklor, kao i pričanja o životu, zatim pojam etnografije, terenska istraživanja, pa narodni običaji i zanati te igre koje su djeca izmišljala. Nakon toga dolazi opis svadbenih običaja u cjelokupnoj hrvatskoj tradiciji i u Hrvatskom zagorju. Potom slijedi opis provedenog istraživanja, Općine Konjščina kao lokaliteta na kojem je istraživanje provedeno, zaključno s kratkim pregledom intervjua. U pregledu intervjua metodom komparacije uspoređuju se podaci iz literature koji se u radu navode s podacima dobivenima od kazivača.

Cilj ovoga rada i terenskog istraživanja je naglasiti važnost pričanja o životu i ulogu priča u svakodnevicu, opisati čime se zapravo bavi etnologija te primijeniti tu teoriju u neposrednom istraživanju. Također cilj je sačuvati sjećanja na prošla vremena te usporediti s današnjim prilikama neke običaje kao što je svadba te očuvati svijest da su zanati i narodni običaji nekad imali iznimnu važnost jer su ljudi pamtili nekog zanatliju i njegovu obitelj po tom zanatu. Razgovori s kazivačima svjedočanstvo su o dijalektu kojim kazivači govore.

Važnost ovog rada je u tome da se očuvaju i od zaborava spase sjećanja na svakodnevicu jedne ruralne sredine u periodu od kraja 1940-ih do početka 1970-ih godina. Isto tako, iskazi kazivača pomažu u tendenciji da se očuva i upozna trenutno stanje mjesnog govora Konjščine.

2. PRIČE I FOLKLOR

2.1 Priče u svakodnevi

Pričanja se smatraju sastavnim dijelom nematerijalne kulturne baštine te u određenim okolnostima mogu od svjedočenja prerasti u samostalni usmeni književni oblik. Temama pričanja i priča bavila se Maja Bošković-Stulli. Posebno se posvetila usmenim pričama i njihovoj prisutnosti od davnih vremena. One imaju određenu sličnost s folklorom s obzirom na to da ni jedno ni drugo uglavnom nije jednolično u cijeloj naciji, nego svaka lokalna sredina ili određena društvena skupina (kao što je obitelj, skupina prijatelja, suradnika i sl.) ima svoje posebnosti, kako u pričanju priča, tako i u folkloru (Bošković-Stulli prema Holbek, Bengt, 1992: 5-6). Osim toga, folklor nosi mnoge osobine određenog naroda prikazujući njegova obilježja i razlike u odnosu na druge narode i spada u kulturna obilježja određenog naroda. Usmena je književnost dio folkloru. Iako se ona s vremenom počela i zapisivati, dosta se dugo isključivo kao usmena smatrala primarnom građom. (Bošković-Stulli, 1997:5-6)

Osim što se usmene priče mogu promatrati s filološkog gledišta ili kao dio folkloru, one imaju i povijesnu vrijednost. Iako su u određenom dijelu bazirane na fikciji, neke usmene priče u sebi sadrže „sjećanja na osobe, događaje, vremena.“ (Bošković-Stulli, 2002:13) Usmene su priče, iako nisu uvijek bile povijesno točne, bile polazište za neka istraživanja ili arheološka iskopavanja ili se iz njih može saznati o povijesti određene obitelji ili odnosima unutar obitelji ili s drugim obiteljima. Osim toga, može se saznati o životu u vremenu iz kojeg priča potječe. Na taj su način usmene priče još više dobile na važnosti i u drugim znanostima. (Bošković-Stulli, 2002:13)

Da su priče bile dio svakodnevice, potvrdila je i sudionica u istraživačkom razgovoru, koji se nalazi u daljnjem tekstu ovoga rada. Za vrijeme djetinjstva i mladosti ispitanika, 1950-ih 1960-ih godina, kad nije bilo televizije ni računala pa se nisu mogli gledati crtani filmovi, priče starijih pripovjedača predstavljale su za njih zabavu i nešto čemu su se radovali, naročito zbog toga što su poznavali dobrog pripovjedača. Taj pripovjedač zbog svojih je vještina bio zanimljiv većem broju djece te su djeca u njegove priče doista vjerovala.

2.2 Priče i njihovo istraživanje

Od 1948. u Hrvatskoj se sakupljanjem i proučavanjem narodne poezije, priča, običaja, pučke književnosti i cjelokupne etnologije bavi Institut za narodnu umjetnost, koji je osnovan u Zagrebu. Danas nosi naziv Institut za etnologiju i folkloristiku. Na čelu Instituta bio je tada

Vinko Žganec, skupljač i proučavatelj folklorne glazbe. Maja Bošković-Stulli u sklopu Instituta najintenzivnije se bavila proučavanjem usmene proze.

Djelatnost Instituta u početku njegova djelovanja bazirala se na terenskom istraživanju kako bi se prikupila „što potpunija svjedočanstva“ (Bošković-Stulli, 1997:137) i tekstovi koji imaju porijeklo u tradicijskoj kulturi koja je sve više postajala podložna promjenama, čak i nestajanju. Od početka svog djelovanja Institut je težio modernizaciji. Počeli su se objavljivati tekstovi s terena, i to po prvi put točno onako kako su ih kazivači izgovarali, a sve se više pažnje posvećivalo samom kazivaču. Postaje važan njegov život, sredina u kojoj živi i način interpretacije. Razvoj tehnike puno je pridonio u takvim istraživanjima pa su po njihovoj pojavi korišteni magnetofoni, kazetofoni, kasnije i kamere i fotoaparati kako bi se napravile snimke kazivača i očuvala potpunost teksta. (Bošković-Stulli, 1997:137-138)

Dobre pripovjedače priča Bošković-Stulli okarakterizirala je kao one koji ne prenose pasivno zapamćenu priču, nego ju iznova stvaraju i u sadržaj često unose neke elemente iz vlastitog života i tako priči daju specifičan oblik. Pripovjedač tako može promijeniti tradicijski model postupkom jezičnog izražavanja, izborom pa čak i karakterizacijom likova, variranjem raznih sižea, interpretacijom glasom, pokretom i mimikom te formulnim obratima. (Bošković-Stulli, 1997:141-142)

3. PRIČANJA O ŽIVOTU

Prvo periodično zanimanje za pričanja o životu kao usmenom obliku koji čini vezu sadašnjeg i prošlog u životnom ciklusu onih koji su pričali u kontekstu povijesnih promjena u društvu bilo je ono Divne Zečević iz 1976. godine. (Marković, 2012: 101) U prvu takvu studiju uvrštene su i osobne priče o djetinjstvu i priče o djetinjstvima drugih ljudi koje su se prenosile s predaka na potomke kao usmenost za djecu autoričinih kazivača/pripovjedača. Krajem 80-ih i početkom 90-ih godina prošloga stoljeća došlo je do pomaka „od istraživanja usmene književnosti prema cjelini usmene tradicije“ (Marković, 2012: 103) uključujući i usmene neknjiževne oblike. Maja Bošković-Stulli (1984: 317 prema Marković, 2012: 104) pričanja o životu definira kao pričanje zbiljskih zgoda iz života, kao kazivanje koje iz razgovora izrasta u više ili manje zbiljsku priču s vlastitim uspomnama, o doživljajima bližih predaka s kojima je postojao izravan ili pak blisko posredovan kontakt. Mirna Velčić početkom 1990-ih godina zanimala se za intertekstualno proučavanje autobiografske proze i usmenih kazivanja o životu te navodi neke od potencijalnih autobiografskih tema. (Marković, 2012: 105) Važno problemsko pitanje koje istraživači propituju jest i razlika između pripovijedanja i kazivanja o

životu ne kao u praksi jasno odvojenih diskurzivnih strategija, već kao glavnih tendencija kojima teže metodološko-teorijski različito usmjereni tumači u svojoj interpretaciji, ali i pripovjedači u različitoj govornoj situaciji. (Marković, 2012: 106) Usmenom žanru kojemu se u domaćoj literaturi ustalio naziv pričanja o životu, kao i promatranju pričanja u svakodnevi kao samostalnoj kategoriji suvremene proze, osnovne teorijske crte dala je Maja Bošković-Stulli, a kasnije su ga razradile Mirna Velčić i Renata Jambrešić-Kirin. Bošković-Stulli (1984: 317) o pričanjima o životu piše kao o neuglednoj i nezapaženoj vrsti pričanja koja nije bila u nas predmetom ni folklorističkih ni književnoteorijskih razmatranja.

Bošković-Stulli (1984: 314) zabilježila je kako su joj ljudi u sklopu terenskog istraživanja pripovijedali i o vlastitom životu, iako to nije bio njezin prvotni cilj istraživanja. Dok je skupljala tradicijske pripovijetke i pjesme, životi pripovjedača poslužili su joj samo kao komentari uz priče ili pjesme koje bi joj ispričali. Zapisivala je samo neke dijelove onoga što bi joj ljudi rekli o sebi, one koje je smatrala važnijima. No ponekad su i te priče bile zanimljive, i sadržajno i pripovjedački, te ih je snimala tijekom razgovora ili odmah zapisala. (Marković, 2012: 104)

Jambrešić-Kirin (1995: 170 prema Marković, 2009: 273) smatra da različita vremena, različite sredine i različite prigode nameću odabir onih priča i sudbina koje predočuju iskustvo šireg kruga slušača i čitatelja te primjećuje da je i slušanje odnosno čitanje, bilo ono amatersko, svakodnevno ili profesionalno, također selektivno i vodi se određenim interesom. Samo neke priče se pripovijedaju, dok se druge prešućuju i povjeravaju isključivo nekoj osobi, bez potrebe da se nešto zabilježi, tj. snimi. (Jambrešić-Kirin, 1995: 170 prema Marković, 2009: 273)

4. ETNOGRAFIJA

Etnografiju je moguće definirati na više načina. Prema jednoj od definicija to je „znanstveni opis ljudi i kultura te njihovih običaja, navika i međusobnih razlika.“ (Potkonjak, 2014: 10 prema *Oxfordskom rječniku engleskog jezika*) To je deskriptivna znanost koja se temelji na etnografskom istraživanju i rezultat je takvoga istraživanja. Etnografska se istraživanja provode u pravilu u manjim zajednicama jer se ona moraju temeljiti na stjecanju iskustva direktno, tj. iz prve ruke. Takva istraživanja zapravo opisuju kulturu i pripadajuće konstitutivne dijelove, odnosno bave se kulturom i društvenošću (organizacijom života). Prema nekim pak definicijama etnografija istražuje svakodnevicu i obuhvaća različite metodološke pristupe. Za etnografiju važan je i rad na terenu u svrhu prikupljanja podataka, odnosno da bi se što vjernije prikazala zajednica koja je predmet istraživanja. (Potkonjak, 2014: 11-12)

Etnografija proučava široku sliku društvenih i kulturnih procesa, a istraživanja se ne provode više samo u seoskim i udaljenim krajevima nego se proučavaju i gradske i bliske zajednice. (Potkonjak, 2014: 13)

Etnografija je usko povezana s etnologijom i kulturnom antropologijom. Postoje razlike u tumačenju pojma etnografije u različitim disciplinarnim tradicijama. Tako je ona u domaćoj tradiciji označavala „tekstualni rezultat etnološkog istraživanja.“ (Potkonjak, 2014: 13) Također ju se definira kao kritičku i interpretativnu znanost. Predstavlja temelj etnologije i kulturne antropologije u pogledu interakcije između etnologa i zajednice. Istraživanja se, kao što je već ranije navedeno, provode na terenu, izravnim kontaktom, te se baziraju na promatranju i sudjelovanju. Etnograf se trudi što bolje povezati sa zajednicom koju proučava, ostvariti bliskost s kazivačima kako bi kazivač bio što prirodniji i u formalnom i u neformalnom razgovoru. Predmet istraživanja zapravo je svakodnevica. (Potkonjak, 2014: 13-14)

5. TERENSKA ISTRAŽIVANJA

5.1 Teren

Terensko je istraživanje za istraživača, tj. etnologa „boravak izvan poznatog prostora.“ (Potkonjak, 2014: 17) Mjesto se može definirati i etnološki, ali da bi se razumjele promjene kroz vrijeme, potrebno je biti upućen u povijest mjesta koje se istražuje i kakve je povijesne promjene to mjesto proživljavalo. O tome i o samoj pristupačnosti mjesta treba voditi računa kad se bira mjesto koje će biti predmet istraživanja. Najbolje je odabrati pristupačan i jednostavan teren za etnografsko istraživanje, po mogućnosti onaj čija je lokacija istraživaču više ili manje poznata. Prednost u izboru ima domaći teren, odnosno područje koje istraživač do tada nije uzimao kao teren, nije na njega obraćao toliko pažnje koliko jedno istraživanje zahtijeva, nije se bavio ljudima, društvenim i kulturnim obilježjima ni samim prostorom. (Potkonjak, 2014: 18-19)

Istraživanje terena sastoji se od tri konstitutivna elementa, a to su „mjesto, predmet istraživanja i ljudi čija životna iskustva pokušavamo saznati, razumjeti i interpretirati.“ (Potkonjak, 2014: 26) Ono što je etnografu bitno kad je u pitanju mjesto je određenost mjesta ljudima, kao i njihovim zajedničkim osjećajima koji su određeni suživotom. Mjesto također određuju i društveni, politički, kulturni i ekonomski kontekst. Ono se u ovakvim istraživanjima promatra kao društvo koje kontinuirano proizvodi stvarnost kroz interakcije grupe ili zajednice čiji su produkt manifestacije u kojima se prikazuju vrijednosti i svakodnevni život ljudi koji potječu od tamo. (Potkonjak, 2014: 26)

5.2 Istraživač

U etnološko istraživanje spada i etnologovo osobno iskustvo. On je istovremeno i promatrač i sudionik stvarnosti u mjestu koje je predmet istraživanja. Mora osvijestiti važnost svih sudionika u razgovorima i događajima jer to kasnije koristi u razjašnjavanju poticaja za istraživanje, pogleda na svijet, pristupanja problemu i što kvalitetnijem znanstvenom radu. (Potkonjak, 2014: 27)

Istraživaču će lakše biti provesti istraživanje na domaćem terenu, koliko zbog dostupnosti, toliko i zbog toga što je već upoznat s njegovom povijesti, kulturom, ljudima itd. Takav istraživač koji istražuje domaći teren dijeli s ispitanicima jednako iskustvo. Same karakteristike, poticaji, sposobnosti i upućenost istraživača važne su jer se reflektiraju i na istraživanje, na njegovo provođenje i rezultat. To se naziva autoetnografskim (autoantropološkim), refleksivnim, autobiografskim pozicioniranjem. Nadalje, kad istraživač, tj. etnolog i sam potječe iz zajednice koju je odlučio istražiti, on je djelatni član toga društva te je njegovo iskustvo jednako kao i ono koje imaju oni koji su predmet istraživanja. (Potkonjak, 2014: 28)

6. NARODNI OBIČAJI I ZANATI

6.1 Narodni običaji

Starija se hrvatska etnografija bavila proučavanjem i opisivanjem običaja kao jednim od njenih osnovnih pojmova. Međutim ona ga nije definirala ni znanstveno utemeljila. (Vitez, Muraj, 2001: 309) Običajem se tako smatra „neupitan, sveobuhvatan i gotovo nepromjenjiv čimbenik u načinu života na selu, koji ima važnost nepisana zakona.“ (Vitez et al., 2016: 16)

O običajima postoji velika građa koja se skupljala tijekom dugog razdoblja te je osobno iskustvo bilo najbitnije u istraživanju i detektiranju promjena. Svaka kultura obilježena je vlastitim običajima koji prate čovjeka od njegova rođenja pa sve do smrti te su tako neki običaji, koji su dobili važnost norme ili obaveze, postali izvor za običajno pravo. (Vitez et al., 2016: 16)

Tri su glavne skupine običaja u hrvatskoj etnologiji: „životni ili obiteljski, godišnji ili kalendarski, radni ili gospodarski.“ (Vitez, Muraj, 2001: 310) Uz posljednje, u koje se ubrajaju poljodjelski i drugi poslovi kao što su sjetva, gradnja kuće itd., vežu se magijski postupci i vjerovanja. Za istu skupinu običaja također se povezuje tradicijske oblike međusobnoga pomaganja, tj. solidarnu susjedsku pomoć (Vitez, Muraj, 2001: 310), kakvu su u intervjuu spomenuli kazivači.

6.2 Zanati

U Republici Hrvatskoj aktivno se radi na očuvanju nematerijalne kulturne baštine. Lokalna zajednica pritom je zadužena za provedbu određenih zaštitnih mjera, a u realiziranju aktivnosti sudjeluju sve društvene razine, kao i brojni sektori, sve to uz potporu Ministarstva kulture. Osim toga, Republika Hrvatska sudjeluje u radu UNESCO-ova Centra II. kategorije za nematerijalnu kulturnu baštinu Jugoistočne Europe u Sofiji, što je važno za očuvanje nematerijalne baštine zbog razmjene prakse s ostalim zemljama članicama. UNESCO od Konvencije iz 2003. godine zagovara stvaranje svijesti u javnosti o tome koliko je zapravo nematerijalna kulturna baština istovremeno i vrijedna koliko i krhka jer je podložna društveno-povijesnim utjecajima kroz koje može nestati.¹

Prema tradiciji, zanatska se specijaliziranost učila od starijih. Uglavnom je u svakom selu postojao tzv. meštar neke struke. Tako je npr. za Hrvatsko zagorje specifično da je netko znao izrađivati *košaru* od vrbovih šiba, *korpice* od slame i sl., u nekim su se selima nalazili *šoštari*², *tišljeri*³, *foringaši*⁴, *šnajderi*⁵ itd. Ti su se zanati uglavnom prenosili unutar obitelji te su kroz druženje sa starijima djeca mogla naučiti mnogo toga o zanatu koji će možda jednog dana preuzeti. (Kozina, 1988: 21)

Tri su zanata iz Hrvatskog zagorja upisana na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, a to su čipkarstvo, medicarstvo i umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka.⁶

Lepoglava je danas jedan od tri hrvatska glavna centra u kojima se izrađuje čipka. Seljanke su tamo izrađivale čipku na batiće, a od grubog lanenog ukrasa za odjeću ili prodaju razvila se u finu čipku raznih oblika.⁷

¹ Ministarstvo kulture i medija. Hrvatska nematerijalna kulturna baština na UNESCO-ovim listama. <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/izdavacka-djelatnost/hrvatska-nematerijalna-kulturna-bastina-na-unesco-ovim-listama-19524/19524> pristupano: 29. srpnja 2023.

² postolari

³ stolari

⁴ prijevoznici

⁵ šivači

⁶ Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Nematerijalna dobra upisana na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/kulturna-bastina/vrste-kulturne-bastine/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-čovječanstva/5337> pristupano: 29. srpnja 2023.

⁷ Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Čipkarstvo u Hrvatskoj. <https://min-kulture.gov.hr/vrste-kulturne-bastine/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-čovječanstva/cipkarstvo-u-hrvatskoj-16452/16452> pristupano: 29. srpnja 2023.

Medičarski obrt raširen je na cijelom prostoru sjeverne Hrvatske te svi medičari koriste jednaku recepturu, dok se razlikuje samo način ukrašavanja licitara. To se umijeće prenosi s koljena na koljeno. Licitar je danas jedan od simbola za hrvatski identitet te na lokalnim proslavama za stanovništvo, uz identitet, predstavlja još i kontinuitet i pripadnost. Najčešći licitar je licitarsko srce.⁸

Drvene se igračke u Hrvatskom zagorju izrađuju od 19. stoljeća. Umijeće izrade također se prenosi generacijski unutar obitelji, i to većinom uz praksu da ih ručno izrađuju muškarci, dok su žene zadužene za oslikavanje.⁹

7. DJEČJE IGRE

U Hrvatskom zagorju djevojke i mladići iz istog sela često bi se okupljali u slobodno vrijeme u nekim većim kućama ili gospodarskim zgradama u većim naseljima. Znali su se zabavljati uz *mužiku* (limenu glazbu), harmoniku ili tamburaški sastav. Uz neke godišnje običaje priređivale su se prigodne zabave. (Kozina, 1988: 24)

Postojale su mnoge društvene igre koje su se igrale uglavnom na otvorenom prostoru, ali neke su se mogle igrati i u kući. Jedna od takvih igara karakteristična za Hrvatsko zagorje je tzv. *Gnjilo jaje (Šloprtek)*. U toj igri sudjeluju minimalno deset igrača od kojih se na početku brojalicom izabere jedan koji će biti „gnjilo jaje“. Ostali formiraju krug, čučnu, zažmire te počinju na glas brojiti do trideset. Izabrano „gnjilo jaje“ iz sredine kruga uzima maramu i kamenčić i s tim hoda iza igrača u krugu. Dok oni broje, on mora iza nekoga neprimjetno spustiti maramu i nastaviti dalje hodati dok oni ne izbroje do kraja. U slučaju da igrač iza kojeg je ispuštena marama primijeti maramu prije kraja brojanja, brojanje staje, a „gnjilo jaje“ mora opet podmetati maramu. Međutim ako igrač iza kojeg je marama nije to primijetio ni nakon brojanja, onda on postaje „gnjilo jaje“. (Roginek et al., 2011: 27)

⁸ Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske. <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/medicarski-obrt-na-podrucju-sjeverne-hrvatske/6290> pristupano: 29. srpnja 2023.

⁹ Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog Zagorja. <https://min-kulture.gov.hr/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/umijece-izrade-drvenih-tradicijskih-djecjih-igracaka-s-podrucja-hrvatskog-zagorja/16464> pristupano: 29. srpnja 2023.

8. LJUBAV I SVADBENI OBIČAJI

8.1 Sklapanje braka u hrvatskoj tradiciji

Sklapanje braka bitan je događaj i za pojedinca i za zajednicu. Između ostalog, taj čin označava i nastavak života s obzirom na to da se očekuje da će par dobiti potomstvo. Pri samom činu udaje, tj. ženidbe i udavačina i ženikova strana nastoje poštivati sve običaje i obrede ili barem njihovu većinu. Tako se spajaju s jedne strane tradicija, običaji i vjerovanja, kao i različite norme te s druge strane čašćenje i zabava uz glazbu i ples. Kada bismo usporedili svadbene običaje u pojedinim regijama, zaključili bismo da se oni razlikuju, što dovodi do različite folklorne i etnografske građe, a poezija koja se u te običaje ubraja zauzima visoko mjesto u hrvatskoj folklornoj umjetnosti. Svadbu se isto tako može promatrati kao reprezentativan folklorni i društveni događaj. (Vitez: Muraj, 2001: 317)

Kod seoskih su se svadbi svi sudionici trudili dati najbolje i poštovati cjelokupnu ceremoniju uz što manja odstupanja, kako bogatiji, tako i siromašni. Brak je bilo moguće sklopiti na više načina, ali najpoželjniji je oblik svadba. Svadbene su običaji u hrvatskoj tradiciji u gotovo svim regijama složeni, tj. čini ih nekoliko glavnih skupina običaja, a to su odabir bračnog para, prijesvadbene sastanci predstavnika obitelji budućih mladenaca (tom se prilikom provjeravalo jesu li obje strane spremne za brak te se dogovaraju uvjeti, sudionici i procedura same svadbe) te svadba i prijesvadbene običaji, u koje spadaju prošnja i zaruke kao značajniji. (Vitez, Muraj, 2001: 318-319)

Bračni drugovi bili su uglavnom iz istog sela ili župe, ali svejedno je bilo nužno da se potraži odgovarajuća djevojka i da se više sazna o njenim osobinama te o situaciji u kući budućeg muža, kao i o potencijalu prihvaćanja ponude za brak. Pri sklapanju braka bilo je važno mišljenje starijih članova obitelji te je i sama odluka bila na njima. Kad je obitelji bila potrebna dodatna radna snaga, mladić se trebao oženiti, a djevojčina je pak obitelj pri odabiru pazila na to kako će se postupati prema njoj u novoj obitelji. Nije bilo rijetko da se mladi uopće ne poznaju, ali se od njih očekivalo da prihvate donesenu odluku. Mladi se u seoskim zajednicama nisu ni imali prilike bolje upoznati niti se često viđati zbog pravila ponašanja zajednice te organizacije života i rada. Ovo je naročito bilo izraženo među raštrkanim zaselcima koji u prošlosti uglavnom nisu ostvarivali međusobni kontakt. Prilike za upoznavanje potencijalnih bračnih drugova bile ograničene na seoske zabave, tj. proslave svetaca zaštitnika, odlaske u crkvu i kolo nakon mise, sajmove, plesne zabave i sl. (Vitez, 2003: 28)

Prilikom traženja pogodne osobe za brak pomagale su osobe s određenim sposobnostima. To su obično bile starije žene. Preuzele su ulogu bračnog posrednika, a u

Hrvatskom zagorju i zagrebačkom Prigorju nazivale su se *snubokalja* ili *poprdulja*. (Vitez, 2003: 28)

8.2 Svadbeni običaji Hrvatskog zagorja

Svadbeni običaji u Hrvatskom se zagorju mogu podijeliti na nekoliko dijelova: prva je na redu prošnja, nakon nje slijede zaruke, pa svadba u užem smislu, koja je pak podijeljena u tri faze, a to su kod mladenke, vjenčanje i pir kod mladenke i pir kod mladenca, te na kraju dolaze „prviči“ ili „perviči“. Prije sklapanja braka donosila se odluka ili se uspostavljao dogovor. (Vitez, 2003: 82 prema Pleše, 1958: 234) U nekim istraživanjima navodi se da se mladenci nisu međusobno poznavali prije prošnje, tj. da su se upoznavali tek prilikom prošnje, dok se u kasnijim istraživanjima navodi da je bilo nužno da se budući mladenci poznaju od ranije. Obitelj je u prošlim vremenima imala veliku ulogu pri sklapanju braka, odnosno pri biranju budućeg bračnog druga za svojega potomka, naročito ako se radilo o mladiću koji bi u kuću doveo novu članicu obitelji. Šira je obitelj bila zainteresirana kad se trebao oženiti mladić, ali kad se trebala oženiti djevojka, zainteresirani su bili njezini roditelji, koji su na kraju i odlučivali za koga će se ona udati. Volja mladića i djevojke uzimala se u obzir neovisno o tome što im je pravo na izbor bilo uskraćeno. (Vitez, 2003: 82 prema Bogišić, 1974: 133)

Prvi su se dogovori obično odvijali po mraku zbog opasnosti odbijanja, koje bi predstavljalo sramotu kad bi se o istom pročulo. Taj su čin obavljale žene posrednice ili žene iz obitelji mladića (uglavnom majka). Takvo je propitivanje prethodilo pravoj prošnji, a naziva se *ogledom*. U Hrvatskom zagorju, točnije u Budinščini, *ogledi* su se obavljali „dan nakon prošnje, odnosno dolaska *snuboka*.“ (Vitez, 2003: 29) Djevojci je tada u posjet dolazila buduća svekrva, a kad ona ne bi došla, to bi bio znak neslaganja i zbog toga djevojka može i odustati od braka. (Vitez, 2003: 29)

Prošnja predstavlja prijesvadbeni čin u koji je najčešće išao momkov otac s jednim iznimno vještim govornikom (uz samoga ženika), a s udavačnim roditeljima pregovara se po unaprijed ustaljenom uzorku i obrascima. (Vitez, 2003: 30) Prosci se nazivaju *snubokima*. (Vitez, 2003: 83) Znaju se predstavljati kao lovci ili putnici koji su u potrazi za izgubljenom životinjom, čiji ih je trag doveo do te kuće i sl., a sa sobom su donosili i darove. Žene, naročito majke budućih bračnih drugova, imale su drugačiju ulogu. One su uglavnom obavljale prethodne dogovore i običaje. Muškarci su samo potvrđivali dogovoreno kad je bilo sigurno da prošnja neće biti odbijena. (Vitez, 2003: 30)

Snuboki nisu odmah otkrivali zbog čega su točno došli. Okolišali su ili su čekali da ih se pita koji je razlog njihova dolaska. Ako je obitelj djevojke odlučila da se djevojka može udati, tj. da će prihvatiti bračnu ponudu, oni bi to odmah rekli *snubokima* te bi potom i djevojka izrekla svoj pristanak i pružila ruku ženiku. Time bi prošnja bila zaključena. Takav oblik prošnje i zaruka bio je uobičajen do kraja prve polovice 20. stoljeća, dok već u drugoj zaruke imaju uzor u građanskim običajima. Ako su pak prosci bili odbijeni, bili su izloženi velikoj sramoti. (Vitez, 2003: 83-85) Nakon što je prošnja bila obavljena, uslijedili su dogovori „o mirazu, o datumu zapisa i o svadbi.“ (Vitez, 2003: 84-85)

Zapis, odnosno odlazak župniku da ga se obavijesti o nakani da se sklopi brak, dolazio je nakon *snuboka*. To su obavljali budući mladenci zajedno s jednim muškarcem, budućim *deverom*, i jednom ženom, budućom *pacnoš*. Prilikom *zapisa* dogovaraju sa župnikom termin *žamena*, tj. vjerskog ispita i pouke o bračnom životu ili se te dvije stavke obave istodobno. Poslije toga na tri nedjeljne mise najavljuje se vjenčanje, što se naziva *ozivima*. Istraživanja iz 1970-ih pokazala su da je zapis do tog vremena postao svečaniji. (Vitez, 2003: 85)

U 19. stoljeću u miraz se ubrajalo ono za što se smatralo da imaju sve udavače, odnosno „jedna ili dvije krave (dojne ili junice), svoju obuću, rubeninu i spravu; k tome krevet i kolovrat (na čemu se prede): to se odveze ili prije vjenčanja ili kad se nevjesta prati ujedno s njom.“ (Vitez, 2003: 87 prema Bogišić, 1874: 213, 215) Tijekom dvadesetog se stoljeća miraz dogovarao prilikom prošnje, a njegov se sadržaj mijenjao. (Vitez, 2003: 87)

Najčešći i uobičajeni naziv za svadbu u Hrvatskom zagorju je *gosti*. Sudionici svadbe kojima je povjerena neka uloga nose naziv *svati*, dok su ostali *gošćenki*. U svatove se ubrajaju *dever* i *pocnoš* (najbliža pratnja mladenaca), *prvi* i *drugi svat* (ili *prvi svat* i *zadnji svat*), a tu još mogu biti i *krancleri* (parovi, tj. djeveri i djeveruše). Zajedno s njima u svadbenoj povorci idu svirači, tj. *muzikaši*, *mužikaši* ili *veselniki*. Osim njih važnu ulogu ima po jedan čovjek u svakoj kući (mladenke i mladenca) koji se naziva *japica domaći* ili *starešina*. To su muškarci koji imaju dobre govorničke sposobnosti, određeni ugled i ulogu da predstavljaju kuću. *Dever* je pak zastupnik svatova i mladenaca te pregovara s *japicom* pri dolasku u obje kuće. *Prvi svat* dolazi prvi u svadbenoj povorci. *Drugi* ili *zadnji svat* ponekad je išao na samom kraju svadbene povorke, ali s vremenom je došao na čelo povorke, uz *prvog svata*. *Dever* i *pocnoš* zapravo su kum i kuma. (Vitez, 2003: 88-90)

Prema istraživanjima iz 19. i s početka 20. stoljeća, svadba je počinjala u srijedu. Srijeda je bila dan vjenčanja. Kasnije je to postala subota, što se zadržalo do današnjeg vremena. Prije su svadbe uglavnom bile ujesen i u vrijeme poklade, a u istraživanju s početka 1970-ih utvrđeno

je da su se tad svadbe održavale uglavnom u vrijeme državnih praznika jer su tada zaposleni imali slobodne dane. (Vitez, 2003: 92)

Iz vlastitog razgovora sa starijim kazivačima saznala sam da su se i u vrijeme njihove mladosti (1960-e i 1970-e) svadbe na selu održavale u hladnije vrijeme, uglavnom od blagdana Svih svetih pa na dalje, iz praktičnih razloga, tj. zbog čuvanja hrane.

Do današnjeg vremena tradicijski običaji vezani za svadbe održali su se u pojedinim krajevima u većoj ili manjoj mjeri, ali to ovisi o volji osoba koje sklapaju brak. Razlike u održavanju običaja mogu se pratiti od obitelji do obitelji. Tu je važan čimbenik i utjecaj starijih članova njihovih obitelji koji su svojim ugledom održali sklonost prema tradiciji, nadajući se da će neki od njihovih potomaka zadržati istu sklonost. Neki se mladi ljudi protive zadržavanju takvih običaja i kazivanju o istima, neki ih žele zadržati što više, dok ih neki poznaju i ne protive im se, ali ih ne održavaju u velikoj mjeri. (Vitez, 2003: 74-75) U nekim se mjestima u Hrvatskom zagorju pokušava kroz manifestacije s turističkom svrhom očuvati određene običaje, pa tako i „zagorsku svadbu“. (Vitez, 2003: 76)

9. PRAKTIČNI DIO ISTRAŽIVANJA

Praktični dio ovoga istraživanja sastoji se od intervjua s kazivačima iz Hrvatskog zagorja. Prije samog provođenja istraživanja bilo je potrebno provesti fazu u etnografskom radu koju Potkonjak (2014: 36) naziva „dizajnom istraživanja“, a njezin je glavni cilj priprema terenskog istraživanja tako da sve aktivnosti koje dolaze prije istog dobiju koherentan oblik. Tu spada definiranje samog predmeta koji će se istraživati, određivanje faza u istraživanju zaključno s formaliziranjem istraživanja tako što će ga odobriti mentor i etički odbori. Ova je faza važna zbog razumijevanja istraživačkih potpitanja koja bi mogla biti potrebna, kao i metodološke strategije pomoću koje će se istraživač posvetiti glavnom problemskom pitanju. Također, u ovoj se fazi određuju svi sudionici istraživanja, zajednica, mjesta istraživanja, potrebni alati, vrijeme za istraživanje te eventualne etičke nedoumice. Točnije, ova faza omogućuje sastavljanje „prijedloga istraživanja.“ (Potkonjak, 2014: 36)

Intervju kao etnografska metoda sastoji se od dvije tematske cjeline, a to su „oblikovanje provizornog niza pitanja kojima ćemo se voditi kroz intervju“ (Potkonjak, 2014: 71) i način na koji će se intervju voditi. Najčešće se kod etnografskog intervjua bira polustrukturirani intervju. Intervju se definira kao „interpersonalna situacija, konverzacija između dvaju partnera o temi koja ih obostrano zanima.“ (Potkonjak, 2014: 72 prema Kvale i Brinkmann, 2009: 123) Cilj je polustrukturiranog intervjua „dobiti opis života našeg sugovornika, tako da nam objasni

značenje događaja ili pojava o kojima se razgovara; sastoji se od niza tema koje će se prodiskutirati, kao i nekih potpitanja.“ (Potkonjak, 2014: 72 prema Kvale i Brinkmann, 2009: 124) U takvim intervjuima redosljed pitanja može se mijenjati, kao i nizovi tema ovisno o tijeku razgovora ili samoj situaciji. (Potkonjak, 2014: 71-72)

Polustrukturirani etnografski intervju sličan je razgovoru o određenoj temi. Etnolog se u takvom intervjuu treba pobrinuti da se razgovor povede u smjeru informacija koje želi saznati o određenoj temi. Iako pitanja ne moraju biti točno definirana prije intervjua, intervju je svejedno potrebno isplanirati kako bi se odredio smjer u kojem će se istraživanje provoditi. Trebalo bi krenuti od lakših i općenitih pitanja, koja će onda voditi prema složenijima i osobnima. (Potkonjak, 2014: 72-73)

U prilogu ovoga rada nalazi se transkript tonskog zapisa intervjua s odabranim kazivačima. Kao što je već spomenuto, razgovor s dvoje kazivača održan je u studenom 2022. godine, a njihovi se iskazi odnose na vremenski period otprilike od kraja 40-ih do početka 70-ih godina prošloga stoljeća. Kazivači su umirovljenici, par koji je u braku 50 godina. Cijeli život žive u Općini Konjščina, koja je ovdje uzeta kao lokalitet istraživanja. Kratki opis lokaliteta nalaze se u sljedećem poglavlju ovoga rada. Prema Sanji Potkonjak, razgovor koji se nalazi u prilogu može se opisati kao polustrukturirani etnografski intervju. Prije provođenja istog imala sam spremna okvirna pitanja, od općenitih prema osobnima međutim u razgovoru su se otvorila nova, proširena pitanja i potpitanja. Isto tako, dotakli smo se više tema, koje su teorijski obuhvaćene ovim radom.

10. OPĆINA KONJŠČINA

Kazivači s kojima je obavljen razgovor koji dolazi u prilogu ovog rada rodnom su području Općine Konjščina. Općina Konjščina smještena je u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, i to na obje strane rijeke Krapine. U njezinom se sastavu nalazi ukupno 16 naselja, od kojih ćemo spomenuti Donju Konjščinu (zvanu još i Crkveno, prema crkvi uz koju je samo naselje i nastalo) i Galovec kao rodna naselja dvaju kazivača. Općina prema popisu iz 2021. ima 3318 stanovnika.¹⁰

Konjščina je prvi put spomenuta kao župa 1334. godine. Porijeklo imena nije povijesno utvrđeno, ali poznata su dva tumačenja. Prema prvom Konjščina je dobila ime prema grofovima Konjskim čija se utvrda još i danas tamo nalazi, a prema drugom ime potječe od naziva polja

¹⁰ Općina Konjščina. <https://www.konjscina.hr/opcina/> pristupano: 25. lipnja 2023.

na kojima su se pasli konji, od čega navodno potječe i samo prezime Konjskih. Grofovima Konjskima grb i plemstvo podijelio je kralj Vladislav II. Jagelović, o čemu svjedoči grbovnica iz 1515. godine, koja je sačuvana do današnjih dana te je pohranjena u arhivu HAZU-a.¹¹

Postoji i stariji naziv za Konjščinu, a to je Selnica. Pod tim nazivom navodi ju 1477. kralj Matija Korvin u ispravi kojom je dopustio braći Ivanu i Kristoforu Konjskom da tamo podignu spomenutu utvrdu. Ta se utvrda danas naziva Stari grad, a od ostalih povijesnih znamenitosti u Konjščini postoji župna crkva sv. Dominika koja potječe iz razdoblja baroka.¹²

Godina 1545. bitna je za povijest Konjščine zbog bitke protiv Osmanlija do koje je došlo 4. svibnja. Utvrdu su branili habsburška vojska među kojom su bili kapetani Stjepan Držić, Pavao Rattkay i Franjo Tah i banske čete pod vodstvom hrvatskog bana Nikole IV. Zrinskog. Unatoč tome što je primirje bilo dogovoreno, Osmanlije su ga odlučili prekinuti i napali habsburšku vojsku čiji vojnici nisu bili spremni za protunapad pa su započeli povlačenje i bijeg. Sam Nikola Zrinski također se povukao, zamalo poginuvši pritom. Osmanlije nakon pobjede nisu opljačkali i spalili okolicu.¹³ Sama bitka nije imala veliki značaj za cjelokupnu hrvatsku povijest, ali stanovnici Konjščine još uvijek njeguju spomen na nju.

Kao jedinica lokalne samouprave Općina Konjščina postoji od 1993. godine.¹⁴

11. O RAZGOVORU S KAZIVAČIMA

S kazivačima sam razgovarala o više tema. Tako smo krenuli od zabava, mjesta na kojima su se one održavale, kako su one izgledale te kakav je bio odaziv. Razgovarali smo o tome jesu li imali puno prijatelja i jesu li se generacije odvajale te s kim su provodili najviše vremena. Zamolila sam ih da mi kažu nešto o poslovima koje su morali obavljati kod kuće pa su mi tako rekli nešto i o različitim zanatima te da je gotovo svako mjesto bilo posebno po drugom zanatu. U razgovoru su spomenuli masovne medije, televiziju i radio, i način na koji su oni promijenili provođenje slobodnog vremena. Zanimalo me i gdje su se upoznali. Zatim sam ih pitala o razlikama među spolovima što se tiče raznih poslova, s obzirom na to da me zanimalo je li se ta razlika naglašavala i smatraju li da je postojala spolna diskriminacija. Pitala sam ih i jesu li ljudi prije surađivali kad su u pitanju bili razni poslovi. Dotakli smo se i pričanja

¹¹ Bulwark of Europe. Utvrda Konjščina (Selnica) Pozadina Slavonske krajine. Piše: Filip Šimunjak. <https://vojnakrajina.ffzg.unizg.hr/konjscina-selnica/> pristupano: 25. lipnja 2023.

¹² Općina Konjščina. <https://www.konjscina.hr/opcina/> pristupano: 25. lipnja 2023.

¹³ Bulwark of Europe. Utvrda Konjščina (Selnica) Pozadina Slavonske krajine. Piše: Filip Šimunjak. <https://vojnakrajina.ffzg.unizg.hr/konjscina-selnica/> pristupano: 25. lipnja 2023.

¹⁴ Općina Konjščina. <https://www.konjscina.hr/opcina/> pristupano: 25. lipnja 2023.

priča u slobodno vrijeme i prilikom obavljanja poslova, što je za njih također bio jedan oblik zabave. Na kraju smo razgovarali o vjenčanjima. Pričali su o tome kako je ta cijela ceremonija izgledala, koliko se pažnje poklanjalo tome da vjenčanje uvijek ima nepromijenjenu formu te u koje su se doba godine svadbe održavale.

Za vrijeme razgovora primijetila sam da im je drago da sam pokazala interes za ta stara, već polako zaboravljena vremena. Govorili su s nostalgijom te je bilo trenutaka kad su se oči počele cakliti kad su na red došle određene teme.

S obzirom na to da i sama živim u mjestu koje sam uzela kao lokalitet istraživanja, također mi je bilo zanimljivo voditi razgovor s kazivačima jer sam saznala neke stvari koje nisam znala ili sam o njima bila površno informirana.

Iz razgovora se može zaključiti da se masovni mediji (u ovom slučaju riječ je o radiju i televiziji) danas uzimaju zdravo za gotovo, a u vrijeme kad su se pojavili u ruralnim sredinama, kako tvrde kazivači, oni su bili nešto novo, zanimljivo, uzbudljivo, nisu ih imali svi, kao što je to slučaj danas, te su zbog toga upravo ti mediji bili povod za okupljanje i druženje. Kazivači smatraju da su dijelom i ti mediji doveli do opterećenosti današnjeg čovjeka jer je sve dostupno i ljudi su postali više obavješteni događanjima u svijetu. Osim toga, oni ne poznaju pojam spolne diskriminacije kad je riječ o podjeli poslova na muške i ženske. Za njih je takva podjela normalna jer se prije znalo koje poslove tko može i mora obavljati.

Nadalje, kod mnogih se tema može povući paralela s današnjicom. Na primjer, spomenuli su glazbeni sastav „Lepi dečki“. Njihov je osnivač, Ivica Pepelko, u svojoj mladosti i u vrijeme osnivanja sastava živio u Konjščini. Njihove su pjesme i danas vrlo popularne te ih i na današnjim zabavama izvode gotovo svi glazbeni sastavi, što današnje zabave čini vrlo sličnima onima od prije 50-ak godina, kad su kazivači bili mladi. Osim toga, pitala sam ih za mišljenje o današnjim zabavama i općenito o životu danas jer me zanimalo kako oni iz svoje perspektive gledaju na današnji svijet i mlade ljude. Rastužuje ih što su se vremena promijenila u smislu da su se ljudi otuđili. Smatraju da danas ima više mogućnosti, ali da to ljude ne čini sretnima te da se prije sretnije i bezbrižnije živjelo. Današnje ljude smatraju opterećenima raznim događanjima u svijetu i tuđim životima, što prije nije bio slučaj jer su ljudi uglavnom bili neobaviješteni.

Kada je riječ o vjenčanjima, kazivači su u intervjuu potvrdili brojne tvrdnje iz literature. Zorica Vitez pisala je o tradiciji koja je gotovo redovito pratila sam čin ženidbe te o tome da se ta tradicija nastojala što više pratiti pa su u konačnici vjenčanja u određenoj regiji nalikovala jedno na drugo jer su se odstupanja nastojala svesti na minimum. (Vitez, Muraj, 2001: 317-319) Osim toga, pisala je i o podjelama uloga na svadbi. (Vitez, 2003:88-90) Kazivači su to potvrdili

rekavši da se točno znalo tko će voditi svadbu. Npr. ulogu *japice* gotovo je na svakom vjenčanju u selu imao isti čovjek, a zaslužio ju je istaknuvši se svojim govorničkim vještinama i poznavanjem tradicije. Isto tako, Zorica Vitez pisala je o tome da nije postojala razlika među bogatijima i siromašnima kada je riječ o samom obredu (Vitez, Muraj 2001: 318-319), o čemu je također govorila kazivačica. Običaj je uvijek morao biti ispunjen. Bogati i oni koji to nisu bili na svadbi su dali najbolje od sebe u svakom pogledu, svaki u skladu s vlastitim mogućnostima. Samu su ceremoniju kazivači opisali kao sličnu onoj u korištenoj literaturi.

12. ZAKLJUČAK

U ovom radu teorijski su obrađene teme koje su kasnije u praktičnom dijelu prilikama iz stvarnog života potkrijepili kazivači iz Konjščine, općine u Hrvatskom zagorju.

Usmene priče prisutne su od davnina te svaka društvena skupina ili lokalna sredina ima vlastite specifičnosti. Mogu biti dio folklora ili ih se može proučavati na filološkoj razini. Osim toga, neke od njih mogu imati i povijesnu važnost, iako je njihova točnost u tom pogledu ponekad upitna. U svakom slučaju, priče se ubrajaju u svakodnevicu. Za njihovo je proučavanje i skupljanje zadužen Institut za narodnu umjetnost, osnovan 1948. u Zagrebu. S vremenom kazivač dobiva sve veću ulogu u istraživanju.

Pričanja o životu obuhvaćaju stvarne priče s osobnim uspomenama ili pak uspomenama bliskih ljudi ili predaka. Njima su se bavile Divna Zečević, Maja Bošković-Stulli te Mirna Velčić i Renata Jambrešić-Kirin.

Etnografija opisuje kulturu i ljude te se još bavi običajima i međusobnim razlikama navedenog. Njezino je polazište etnografsko istraživanje. Preporučljivo je da se takvo istraživanje provede u nekoj manjoj zajednici s obzirom na to da istraživač mora steći neposredno iskustvo. Njezin je važan segment terenski rad u svrhu što boljeg predočavanja zajednice koja se istražuje. Da bi istraživač definirao teren, on mora poznavati i njegovu povijest. Za njega bi također bilo najbolje da odabere poznati teren i posveti mu više pažnje nego je to činio prije u vidu njegovih stanovnika te kulturnih i društvenih obilježja. Za istraživanje je bitno i njegovo osobno iskustvo jer dolaskom na teren on postaje dio tamošnjih događanja. U fazi „dizajna istraživanja“ definiraju se sudionici u istraživanju, zatim zajednica koja se istražuje, mjesta na kojima će se istraživanje provoditi, čime će se provoditi te koliko dugo.

Narodni se običaji razlikuju među zajednicama, a u društvu imaju veliku važnost. Zanati pak imaju svoju vrijednost jer su se uglavnom prenosili s koljena na koljeno te su se po njima ljudi mogli raspoznavati i udruživati se, tj. surađivati. Djeca i mladi u slobodno su se vrijeme družili uglavnom na otvorenom te su izmišljali razne društvene igre.

Svadbeni običaji promatrani na razini cjelokupne hrvatske tradicije imaju određene sličnosti, ali svaki kraj ima neke svoje posebnosti. U Hrvatskom zagorju svadbeni je običaj imao više dijelova, a to su prošnja, zaruke, svadba u užem smislu (kod mladenke, vjenčanje i pir kod mladenke te pir kod mladenca) i „prviči“ ili „perviči“. Obitelj je nekad igrala veliku ulogu u spajanju dvoje mladih ljudi.

Praktični dio ovog rada sastoji se od intervjua. Intervju se može podijeliti u dva tematska dijela: formiranje pitanja i način vođenja intervjua. Najčešće se provodi polustrukturirani intervju, koji nalikuje razgovoru te vodi od općenitih prema osobnim pitanjima. Takav je intervju proveden ovdje s dvoje starijih kazivača. Kazivači su supružnici iz Konjščine i umirovljenici. U intervjuu je obuhvaćeno više tema te se uspoređuju prilike sredinom prošloga stoljeća s onim današnjima u vidu zabave, međuljudskih odnosa, svadba i provođenja slobodnog vremena. Za mjesto istraživanja uzet je poznati teren.

13. LITERATURA

1. Bošković-Stulli, Maja: *O usmenoj tradiciji i o životu*, Konzor, Zagreb, 2002.
2. Bošković-Stulli, Maja: *Priče i pričanje*, Matica hrvatska, Zagreb, 1997.
3. Bošković-Stulli, Maja: *Usmeno pjesništvo u obzorju književnosti*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1984.
4. Kozina, Antun: *Običaji krapinskog kraja*, Tiskara „Ljudevit Gaj“ Krapina, Krapina, 1988.
5. Marković, Jelena: *Pričanja o djetinjstvu: život priča u svakodnevnoj komunikaciji*, Biblioteka Nova etnografija, Zagreb, 2012.
6. Potkonjak, Sanja: *Teren za etnologe početnike*, Hrvatsko etnološko društvo, Zagreb, 2014.
7. Roginek, Zdenka; Nestorović Dujmović, Silvija; Mikac, Marina; Šarčević, Zvonko (ur.): *Kaj su delali naši stari kad nisu delali*, Cerovski d.o.o., Zagreb, 2011.
8. Vitez, Zorica: *Hrvatski svadbeni običaji*, Golden marketing, Zagreb, 2003.
9. Vitez, Zorica et al.: *Hrvatski običaji i druge tradicije*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2016.
10. Vitez, Zorica; Muraj, Aleksandra (ur.): *Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha*, Barbat: Galerija Klovićevi dvori: Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb 2001.

Internetske stranice:

1. Bulwark of Europe. Utvrda Konjščina (Selnica) Pozadina Slavonske krajine. Piše: Filip Šimunjak. <https://vojnakrajina.ffzg.unizg.hr/konjscina-selnica/> pristupano: 25. lipnja 2023.
2. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Čipkarstvo u Hrvatskoj. <https://min-kulture.gov.hr/vrste-kulturne-bastine/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/cipkarstvo-u-hrvatskoj-16452/16452> pristupano: 29. srpnja 2023.
3. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske. <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/medicarski-obrt-na-podrucju-sjeverne-hrvatske/6290> pristupano: 29. srpnja 2023.
4. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Nematerijalna dobra upisana na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/kulturna-bastina/vrste-kulturne-bastine/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov->

[reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/5337](https://min-kulture.gov.hr/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/5337) pristupano: 29. srpnja 2023.

5. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog Zagorja. <https://min-kulture.gov.hr/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/umijece-izrade-drvenih-tradicijskih-djecjih-igracaka-s-podrucja-hrvatskog-zagorja/16464> pristupano: 29. srpnja 2023.
6. Ministarstvo kulture i medija. Hrvatska nematerijalna kulturna baština na UNESCO-ovim listama. <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/izdavacka-djelatnost/hrvatska-nematerijalna-kulturna-bastina-na-unesco-ovim-listama-19524/19524> pristupano: 29. srpnja 2023.
7. Općina Konjščina. <https://www.konjscina.hr/opcina/> pristupano: 25. lipnja 2023.

Kazivači:

1. Štefica Hanžek, rođena 9.12.1946., umirovljenica
2. Ivan Hanžek, rođen 1.9.1943., umirovljenik

14. PRILOG: RAZGOVOR SA STARIJIM KAZIVAČIMA

Kazivači su Štefica i Ivan Hanžek, bračni par i umirovljenici. Štefica Hanžek rođena je 9.12.1946., odrasla je u selu Galovec, koje je u sastavu Općine Konjščina. Ivan Hanžek rođen je 1.9.1943. te je odrastao i živi u Donjoj Konjščini (Crkvenom Selu, kako ga stanovnici nazivaju).

1. Jeste li imali kamo otići na zabavu?

Ivan: „Je, bilo je. Bile su zabave nekakve. Bili su mužikaši, zabave su bile i tak. Seljačke su zabave bile tu. Tu je bilo društvo i cure i svi mogući. U tom vremenu je bilo tak. Bile su zabave. Tu smo potrošili vrijeme i upoznali sme cure neke i tak.“

2. Jeste li se u društvu dogovarali kamo ćete ići?

Ivan: „Manje-više smo se dogovarali de bi bilo najzgodnije iti i tak...“

Štefica: „Pa ja baš nisam niti izlazila nikam. Jedino je tu kino bile. U kino sme išli kad je kakvi dober film bil. I tak, bile su te seljačke zabave, to sme bili. Vatrogasci su imeli zabave i tak. To sme išle, mi cure. Ali inače manje-više nisam nikam išla. Jedino kad sam počela delati, onda sme išli s firmu recimo nekam ovak organizirano. A inače ne, doma sam bila.“

3. Jeste li imali u svojem selu prijatelje s kojima ste se družili?

Štefica: „Pa je, to je većinom bila familija. I onda sme se tak družili. Imeli sme krave, hodili sme s kravami na pašu. Bil je jen čovek stari, jake je pune prič znal. On je nama tako te priče uvjerljivo pripovijedal da sme mi, deca, mislili da je to istina. I tak sme onda mi za njimi hodili, za tim starim ljudima po gmanju¹⁵ koj sme poslušali priče. Nekoji deca su imeli i nekakve obaveze doma. Starci su im neke dali i delati tak da nisme baš imeli vremena. Onak sme se družili ko deca.“

Ivan: „Dok je bilo vremena.“

4. Imali ste posla kod kuće. Jeste li imali dovoljno vremena za druženje?

Ivan: „Tak, uskakali smo. Recimo, imeli smo zadatak svinje pasti, krave, konje. Pa onda kad smo jutarnji zadatak obavili, onda smo imali vremena do podneva, do ručka da se skupime i zabavime. Onda smo mi dečki manje-više nogomet igrali ili se dogovarali kaj bumo posle ručka delali. Kad su bile šumske jagode, onda smo brali jagode.“

5. Znači ovisilo je puno i o dobu godine?

Štefica: „Je. Vrganje sme hodili v šumu brat kad su rasli na jesen.“

Ivan: „Manje-više pomagali sme starcima.“

¹⁵ Pašnjak

Štefica: „Nije svaka kuća imela ni radio ni neke da poslušame. Televizija još onda nije bila. To već kesneše, kad sme bili već odrasli ljudi.“

Ivan: „Kad je televizija krenula, onda je bil društveni dom tu i onda sme hodili svaki večer na televiziju. Dok su bile neke dramske emisije ili sport, tu je bil prostor de je bilo možda 100 ljudi. To je restoran¹⁶ bil. Dok su bile emisije nekakve zabavne ili sportski događaj dok je bil, to je bilo već sve rezervirano i puno. Gužva je bila. Jer nije televizora nigde bilo, niko nije imal televizor, nego taj društveni dom, to je bila u stvari gostiona, ali s jednim većim prostorom de je bil televizor i tak. Tu smo se družili.“

6. Jesu li pretežito dolazili mlađi ili stariji ljudi?

Ivan: „Sve generacije.“

Štefica: „Gdo je imel prilike, vremena. Ljudi su šteli neke videti, znatiželjni su bili. Nisi mogel videti se to koj denes vidiš i čuješ, toga nije bile.“

Ivan: „Od malih do ozbiljnijih ljudi.“

7. Jeste li se puno družili? Mislite li da se danas ljudi družu više ili manje nego prije?

Ivan: „Mi smo tu imali starije dečke, onda su se oni bavili nogometom. Onda sme sele protiv sela. To su bili turniri.“

Štefica: „Tak je sigde manje-više bile. Ove cure već koj su bile stareše, mi sme curice tak još bile, nisme bile ni deca ni odrasle, onda sme gledele. To se k meše hodile, te cure su k meše hodile, onda sme gledele kakve haljine imaju, kakve cipele i tak, već sme se bliže k njim šlihtale. I tak, to nas je interesirale, pak koja cura stareša je imela dečka, pa onda o tem se i doma pripovijedale, onda sme to male gledeli i tak.“

8. Gdje ste se vi upoznali?

Ivan: „Na fešte!“

Štefica: „Tam de je sad kino, gore je bil na katu restoran.“

Ivan: „Mužika je bila.“

Štefica: „Ples je bil saku subotu.“

Ivan: „Ili su ovde napre stoli bili iste između kinodvorane i ceste i restorana. Tu je bila vane kroz ljetu mužika.“

9. Je li se na tim zabavama okupljalo puno ljudi?

Baka: „Slobodan ulaz je to bil. Ljudi su dolazili. Tu su i ozbiljniji ljudi dolazili i to nije bila nekakva tarapana da su se potukli, posvadili, to su ljudi kulturno sedeli, pjevali, zabavljali se, spominali, kulturne je to bile.“

¹⁶ Restoran – naziv za sadašnji Kulturni turističko-informativni centar Konjščina

Ivan: „Sastav je bil, Lepi dečki.“

10. Oni su često svirali? Jesu li se izmjenjivali glazbeni sastavi?

Štefica: „Je, oni su često bili.“

Ivan: „Bilo je, ali manje-više su oni dominirali.“

11. Je li vam daljina predstavljala problem da se redovno vidate kao par?

Zajedno: „Ne.“

Štefica: „To se pešice išle, obavezno se k meše išle saku nedelju i tak saki svetek. Dogovoreni nekakvi sastanak je bil, ali ove de su bili kakvi prazniki, to je obaveza bila.“

Ivan: „Fešte su bile i od društvenih organa i tak. Ljudi su bili željni toga.“

Štefica: „Ali i stareši ljudi su. Recimo, gore v Galovcu saku nedelju popodne, možda od sake hiži je nešči došel, v jenem dvorišču tam pri ceste kak se k mojem ide, de su zdenci, mi sme to rekli 'pri Pisku'. To su ljudi z cijeloga sela došli. Recimo, tak popodne, od obeda pa do pred večer dok je opet trebale živinu iti hranit ili na pašu, to su se ljudi skupili lijepe na dvorišču, spominali, popevali, zafrkavali, to je bila kak obaveza.“

12. Je li u vašem društvu bilo ljudi i iz drugih sela ili su to bili uglavnom stanovnici istoga sela?

Štefica: „Ne. To je bil selski skup.“

Ivan: „Al ovo već nije bil selski skup, te zabave. To je bilo za sve.“

13. Mislite li da je postojala nekakva razlika u položaju mladića i djevojke u poslu? Je li se drugačije gledalo na djevojku u odnosu na mladića?

Štefica: „Ne, manje-više se znale koj je muški posel, koj je ženski. Tak i pri dece. Nisme se baš družili. Nekak kak da su posebne bile cure, posebne dečki. Jesme se mi si i zabavljali i svadili i se, ali manje-više bili sme odvojeni.“

14. Je li vam netko (npr. susjed) pomagao pri obavljanju poslova?

Štefica: „Je, ljudi su pomagali jedni drugem. Bile da je bil kakvi ozbiljni posel ili neke druge, možda za nekakve ekstra posle bi presil čoveka: 'Čuj, buš mi to pomogel', ali ljudi su došli sami jedni drugem pomagat. Recimo, kad je bila žetva, pa to je bile po 15, 20 ženski koj su žele, pa muškarci su kosili, orali i tak, a ženske su okapale, žele i tak.“

Ivan: „Recimo, hiže. To je bil cigel 1*1. E sad, tu su bile ciglane Vinipotok, Poljanica.“

Štefica: „Ljudi su doma cigel pekli.“

Ivan: „I doma su cigel pekli, al ovo kaj se kupovalo. Tu iz sela nije bilo prijevoza kak danas, kamioni i to, onda su se ljudi udružili. Recimo, neko je htel hižu delati, kupil je cigel na ciglane i onda su se ljudi udružili i recimo, bila je truga na kolima, 500 ciglof je mogel peljati s konjima. To je tonu i pol otprilike tereta bilo. Bile su drveno-železna kola, nisu bile ovak, kotači

gumeni, nek drveni železom obloženi. Onda kad su došli ovi gumeni, onda je tu mogel već i 750-800 ciglof peljati, to je već dvije tone tereta bilo.“

Štefica: „Sve u svemu kad je kakef bil ozbiljni posel...“

Ivan: „...ljudi su bili na ispomoći jedni drugima.“

Štefica: „Jedni drugem su pomagali.“

Ivan: „Ili, recimo, nije bilo majstora z toga sela, bil je neko z drugoga sela, pa došli su ljudi z toga drugoga sela kaj su pomagali, ili uz naknadu ili ovak.“

Štefica: „Da jen drugomu pomore, ti buš mene to pomogel, ja bum tebe to.“

Ivan: „Uzajamno pomaganje je tu bilo manje-više.“

15. Jeste li međusobno prilikom obavljanja nekog posla pričali priče?

Štefica: „Neke dječje priče, al nije to bile onak kak je te stari čovek znal pripovijedati. On ti je pripovijedal priče, mi sme zijehali, mi sme mislili da je to istina, tak je uvjerljivo on to pripovijedal.“

Ivan: „Mi smo tu imeli jednoga isto. On je bil lovac, znal je priče pričati tak uvjerljivo da nisme mogli skužiti da l' je to istina, da l' je to priča. Tak da sme ga kolko put molili nek nam neke ispriča, onda lovačke priče je nekakve ubacil tu. Deca su samo bili *paf*.“

Štefica: „Nisme imeli radio, televiziju da bi to čuli i gledeli, nego sme poslušali te stare ljudi. Bil je jen gore, Jakopović Peter se je zval, on je pak bil v ratu i vojske, vojsku je služili v Makedonije negde, onda je znal navečer tak dojt k dedu, i tetec moj je znal dojt tak navečer. To je istina bila, oni su istinite događaje pripovijedali, mi sme to, deca, iste poslušali, saki je svoje pripovijedal, de je bil, koj je videl, kak je bile, takve stvari. Onda navečer, tak v zimsku dobu, se je perije čehale, to je pak bile veselje, pa kuruza se lupila, po danu se brala, to se čez obluka v hižu metale, nešči je i v štaglju to lupil, ali već je bile i zima bolje, onda su to ljudi v hiži. Onda su došli ti stareši dečki i cure, to se lupile i perušinje se nesile van, onda su se po tem valjali, puce i dečki su se zafrkavali i tak, veselje je bile. To je se zadovoljstve bile, kad su se ljudi skupili i družili. Koj ja znam kak je denes, ne znam koj bi rekla. Denes to saki sam, menje-više kak poskrivečki, nišči nikoga ne treba, tak rijetke da i gdo koga treba, ljudi su se otuđili više. To je sad ta tehnika kojekakva došla, ak koga trebaš, ne trebaš k njemu iti, moreš 'halo', i ti si događaji v svijetu, to si o semu obavješten, razmišljaš i glediš i ak se s kim o tem spominaš, a prije toga nije bile. Mi sme imeli radio. Deda je poslušal, to je bile 'Glas Amerike', onda je tam nekakvi naš čovek bil, novinar, onda je on to govoril kak se to tam živi i to se, to je nas se interesirale, to sme mi poslušali.“

Ivan: „U pol osam je to bile. Grga Zlatoper se zval.“

Štefica: „Onda je bila emisija za pomorce, to sme poslušali do koga pozdravlja i tak, de se brodovi nalaziju.“

16. Mislite li da je život prije bio bezbrižniji?

Ivan: „Je.“

Štefica: „Itekak. Nisu bili ljudi opterećeni s tuđim problemima kak denes. Prije buš nekoga drugoga videl i o njem pripovijedal. Nisu bili ljudi o ničemu obavješteni, imeli su dosta posla i posel je je doma držal, nisu nikam išli, nisu čuli nikakva ni zla ni dobra, tu i tam možda de do. Onda ljudi koj su prešli v Ameriku i tak kam van, ak su oni kakvu novost donesli, to je bile, ali inače niš se to nije znale de se koj događa, a nisu ljudi ni bili zainteresirani. Nisu imeli de čujti, ni radio kad ga nisu imeli, televiziju da ne govorim, saki je svoje brige vodil. A bile je i pri sake hiži dece i onda ženske su uvijek imele posla. Veš nije prala vešmašina, ženske su na potoku prale i v pepelu kuhale domaće plahte i to se. Nekoji su još nosili i odjeću z domačega platna, to se je kuhale vane v pepelu i prale, ženske su imele korita koj su na potoku to prale.“

17. Znači li to da je svaki posao bio prilika za druženje?

Ivan: „Da. Ili je tolko posla bilo da nije mogel sam čovek napraviti to pa onda je bil prisiljen da se udruži. Ti mene, ja tebi i tak se to delale, na taj način. Recimo, hiže dok su se delale, tu je trebalo puno ljudi, onda su se svi manje-više skupili, bume pomogli nekomu, pa on bu nam.“

18. Jesu li na vjenčanjima postojale točno određene uloge?

Štefica: „To su bili kumi, japice, ti su kao svadbu vodili. Recimo, kad je dečko došel po mladu, vrata su bile zaprte, onda ovi z vana su morali govoriti po kaj su došli, koj trebaju pri te hiži, onda to je bile prvi put, drugi put... Nisu je domaćini odma v hižu pustili.“

Ivan: „To je bila kao pogodba.“

Štefica: „Je, koj budu dali, po kaj su došli i tak. Onda kad su došli v hižu, onda taj japica, on je mladenku ispratil z doma na vjenčanje. Svadbe su doma bile.“

19. Jesu li prije ljudi držali puno do toga da ti svadbeni običaji budu što više provedeni?

Štefica: „Pa da. Te običaj je bil i to su si tak imeli. To nije bile, ili si ti bogat siromašen. Bila je razlika, bogateši su možda bolje, više to priredili, kulturnije male, ali i siromaki opet su sve obavili, sve je bile kak treba. Postupci i ta ceremonija je bila sigde jednak. I onda se je išle v crkvu, i mužikaši. Pešice se je hodile, rijetke do se na koli peljal. I opet su se vrnuli onda dime k mladenke, onda se išle tam kam je ona trebala prejti. Dar se nekakvi donesel. Onda to su si gledeli do bu koj donesel i japica je to naglasil, do daruje mladenčicu. To se gledede.“

Ivan: „To je bila ceremonija, ali i stvarnost. Kroz zabavu, kroz šalu, ali to je bilo tak.“

Štefica: „Kumica je većinom donesla jastuk, vajnkuš, mladenke, i još neke kraj toga, koj je imela je dala, ali vajnkuš je bil obavezan. I to se na glave donesle.“

Ivan: „Vajnkuš je bil veliki i od perja. Čehano perje je to bile.“

Štefica: „Prije svadbe doma su se kolači pekli, v sakem selu je bila jedna ženska koja se male bolje i više s tim bavila, onda su susede znale donesti sir, jajca, to koj treba, brašne, šećer možda i tak. To su znali donesti ljudem de su znali da je svadba, v pomoć.“

Ivan: „Ili kokoš, jajca.“

20. Jesu li svadbe bile većinom u zimsko vrijeme?

Ivan: „Manje-više da.“

Štefica: „Od jeseni je počele, od Sesvet pa cijelu zimu do fašinjka. Pokle ne, dalje je bila korizma, onda ne. To se strogo pazile, v korizme su nije gosti bile.“

21. Je li postojao određeni čovjek u selu za kojega se znalo da je uvijek japica?

Ivan: „Je. Toga čoveka su presili oni koji su imeli gosti. To su bili ljudi koji su znali neke reći, održati cijelu ceremoniju i on je to onda vodil, da je to nekakvi red bil.“

15. SAŽETAK

U ovom završnom radu predstavljena su teorijska razmatranja o pričama, pričanju o životu, etnografiji, terenskim istraživanjima, narodnim običajima, zanatima te dijelu tradicije koji se odnosi na sklapanje braka. Rad sadrži teorijski i praktični dio. Za teorijski je dio korištena literatura koja se bavi navedenim temama, a u svrhu praktičnog dijela proveden je intervju s dvoje kazivača koji su odgovarali na pitanja vezana uz način života, rada, igre i zabave te uz narodne običaje, među kojima posebno druženje mladih, sklapanje braka i vjenčanje. Iako su slična istraživanja već provedena na prostoru Hrvatskog zagorja i postoji bogata građa o opisima cjelokupne tradicije i običaja, nova istraživanja nisu naodmet i imaju vrijednost koliko za pojedinca, toliko i za zajednicu kako bi se sjećanja spasila od zaborava.

Ključne riječi:

Hrvatsko zagorje, etnologija, istraživač, običaji, pričanja o životu, svadba, teren, zanati.

MEMORIES OF THE YOUTH OF THE NARRATORS FROM KONJŠČINA IN HRVATSKO ZAGORJE

Summary

This final paper presents theoretical considerations about stories, talking about life, ethnography, field research, folk customs, crafts and the part of tradition related to marriage. The paper contains a theoretical and practical part. For the theoretical part was used literature that processes these topics, and for the purpose of the practical part, an interview was conducted with two narrators who answered questions related to the way of life, work, games and entertainment, as well as folk customs, among which is especially socializing young people, making a marriage and getting married. Although similar research has already been conducted in the area of Hrvatsko Zagorje and there is a rich material on the entire tradition and customs, new research is not harmful and has value both for the individual and for the community in order to save memories from oblivion.

Key words: Hrvatsko Zagorje, ethnology, explorer, customs, talking about life, wedding, terrain, crafts.